

AMALIA KAHANA-CARMON

נעימה ששון כותבת שירים

I. Adolescent Love, or Miss Waxman and Me

- A. great literary theme; *The Prime of Miss Brody*; *Blackboard Jungle*
 - why school = perfect setting?
 - learning/breaking the rules
 - beginning of sexuality + mature love object (surrogate parent)
(her own father's business is failing!)
 - a lovesick girl writes a love poem to her teacher
- B. concept of romantic-chivalrous love
 - = me Tarzan, you Jane
 - knight in shining armor will liberate the passive heroine
 - heightened expectations
- C. Vs. Judaism
 - Tent of Sarah School for Orthodox Girls in Jerusalem
 - taboos, women must keep their head covered
 - the full weight of Jewish culture being brought to bear
 - surrounded by muser-sforim @ end
- D. Kahana-Carmon
 - her heroines almost always fall in love w/**men who are out-of-bounds**
 - Yekhezkel not only married, but teaches in school for orthodox girls!
 - M/F encounter = focal point, main event that liberates the protagonist, if only briefly, from state of alienation
 - Male always cruel to female, even if he professes his love
 - very infrequently (as in our story) a spiritual-religious experience

II. Rendering of Time

- A. Epic: plot of action; outside of historical time
- B. Novel - major artistic breakthrough
 - 1. epistolary novel: time it takes to read, write, intercept a letter
 - 2. omniscient narrator
 - 3. novel of consciousness = inner flow, associative, very dense
 - extreme tension between story/plot
- C. Myth
 - adds timeless perspective
 - myth-of-eternal return
 - Penelope in Appelfeld's "Bertha" renders time more cyclical
 - Akedah-Crucifixion in Oz renders Gideon's death more inevitable
 - Here: Manifold scriptural layers to render a mystical, out-of-body experience

STRUCTURE

[1]

Initial Situation: climbing the stairs; Mr. Havdalah praises her published poem; catches snippet of Yekhezkel's conversation

Morning recess toward end of term; passes him by to throw out plum pits; wearing her new frock

Portrait of Yekhezkel at his desk
her infatuation w/"ballet prince"

Her 2 encounters on the bus

- A. Got up fore middle-aged woman; she lit up
he refuses to let her hold his briefcase
- B. Havdalah engages her in chit-chat while Y. looks out the window
gets off @ his stop but he stays on board
reverie of his homecoming, his wife, the curtain

[C. Once commented on her math mistakes]

Twilight at Kikar Zion: Epiphany of Light

light-water-fire

מיכ"ל

traffic on the Square

from mundane to explosion of color

epiphany of evening

he = the torch

[2] Encounter w/Mad Woman

Nightly reverie about him approaching her veranada/fence

biblical vision of Ezekiel ascending to heaven = fragment of a poem she did not submit

Y. of flesh-and-blood

Tells him about encounter = 1st real exchange between them

[3] Thursday thru Sunday

Thursday: Finds her sketching him after class

she cannot capture his godlike visage

tells him about her poem

her bold reply

Friday: meets him by the school iron gate

feins jealousy for Batsheva Hayon

tells him he is unique, different

flashback to Tarzan movie

feels she has penetrated to innermost secret

offers him her book of poems
notes taboos on the wall
lush literary description of mundane streets erev shabbes
vast panorama; workmen carrying ארון הקודש
Epiphany: I will describe this miracle

Sunday

aborted dialogue about her poems
autumnal vision of radiant, apocalyptic sky (out-of-season)

[4] **Her key encounter** (back to recess)

imagines everyone talking about her poems
Y. explicates his approach to art: concerned only for the idea
back to the stairs; initiates conversation
He: What a morning. Like nothing on earth
She: quotes Halevi
He: We must live by the rules
Her Jobian epiphany
He returns, notices her frock, is vanquished
Now surrounded by bookcases full of religious tracts
birth of new perceptions

[5] Buys a new notebook; the birth of this creation

cfs. herself to King David
back to beginning

FRAME VS. EMBEDDED TALE

Frame: Thematizes act of creation

As if it were a story dedicated to her beloved teacher

Embedded

failure of the relationship of student/teacher

= impetus for central spiritual experience

= goal of literary creativity

Cyclical: Why does story begin/end with same words?

cyclical logic over and above the embedded psychological dimension whole story

= flashback that describes a reality that will not allow for love

Frame: mature artist recreating experience of a lovesick girl

Key Moment: a minute-or-two during recess when he explains to her why their relationship can never be fulfilled

III. Id vs. Superego

A. Libidinal Forces

Adolescent heroine: refuses to grow up
idealistic to a fault
uncompromising, extreme, narcissistic
takes herself w/utmost seriousness
perceived as childish by those around her

Tarzan/Jane

waiting for her Tarzan to liberate passive heroine
sets up impossible expectations
that ultimately destroy the bond to her love object

Fear of madness

tells him about terrifying encounter
connects this w/forbidden love for her teacher
= form of madness

Indecision, uncertainty

is her lover just happening to look her way?
or is he trying to say something?
Staci on love's manifold rationalizations
constant sexual-romantic reverie
this uncertainty = impetus to confront him directly
Why have you been avoiding me for so long?

The Sea

danger of drowning; elemental power
the sea of love

B. Superego

The fence; sitting by a fence; walking thru iron gate
מאחורי הפרגוד = adultery, forbidden acts
the posters on the walls of Meah Shearim
even his window has a curtain!
when he finally tells her there are limits =
literalization of the metaphor

The wall of books in the teachers' lounge

The plaques to all the virtuous women

Mr. Hordalsh

IV. The Mediating Forces

A. The sea

trying to bridge heaven/earth; turn them over
penetrating the secrets of creation

B. The light = mystical experience

light of supernal knowledge
comes from God

C. Maaseh Merkavah: Ezekiel's Ascent to heaven

perceives Y. as vehicle to divine realms

כתר = Metatron = Godhead

thru him sees vision of transformation of mundane realm into a many-colored

reality

Q: Are you unique?

A: Modest reply; but makes her feel as if she's penetrated to his innermost secret
secret of turning a weak person into strong

D. Voice from the Whirlwind

suggested by the מסגרת that we must accept

finally reveals secret of turning the weak into strong

God's will is apprehended thru His laws, limits, limitations

freely accepted by the individual

Neimah experiences this as mystical revelation

helps her overcome her lovesickness

E. King David's Lyre

Power of Artistic Creativity

& to recognize the creative powers w/which she is endowed

finally discovers her spiritual goal → her literary talent

Discovers the power of Jewish culture thru out the eyes that helps her
come to grips w/ reality & to achieve some satisfaction

Neimah protests the taboos that prevent her from relating to a married teacher
but finally reconciled by recognizing some divine principle &
internalizing it.

● Only work set within the Orthodox world

- describes a mystical experience

a) many citations from classical sources

b) " allusions

c) other devices that point to transcendent things

Main theme: protagonist cut off, alienated, ד"ר נחמן פריד

Chronicle of an event that liberates the protagonist briefly from his state of alienation

Upon its completion → source of consolation ever after

M/F Focal point, impetus for that act of liberation: encounter w/ opposites

Male always cruel to female, even if he professes his love

Very infrequently (as in our story): a spiritual-religious experience

that reveals hidden spiritual wellsprings w/in hero(ine) →

artistic creativity

Hero feels that s/he has discovered a purpose in life

Also: Discovers the power of Jewish culture thruout the ages that helps protagonist come to grips w/ reality & to achieve some satisfaction

Neima protests the taboos preventing her from relating to married teacher but is finally reconciled by recognizing some divine principle & internalizing it

Discovers her spiritual goal → her literary talent

Authors heroines almost always fall in love w/ men who are out-of-bounds

Yehevel not only married but teaching in a school for Orthodox girls!

Adolescent heroine, refuses to grow up; idealistic to a fault

- uncompromising, extreme, narcissistic

- perceived as childish behavior by those around her

- takes herself w/ utmost seriousness

(= a knight in shining armor who will liberate the passive heroine; sets up expectations that ultimately destroy the bond to the ~~lover~~ object of her love) TARZAN & JANE

Fear of madness; tells her teacher about terrifying encounter w/ woman

Neima connects this encounter to her forbidden love for her teacher = form of madness

Yehezkiel perceived as vehicle to divine realms

Kabbalistic imagery: Metatron = 210

thru him sees vision of transformation of mundane realm into many-colored reality

When she asks him if he is unique, he replies w/modesty, but at same time makes her feel as if she's penetrated to his innermost secret

Secret of turning a weak person → strong (112)

End of story: reveals the secret via Voice from the Whirlwind which itself suggests itself to her when Ezekiel mentions the angel that we must willingly accept

The secret of turning weak → strong = לפי אורח חיים
God's will is apprehended thru His laws, limits, limitations, freely accepted by the individual

Neima experiences this as mystical revelation →

Helps her overcome her lovesickness & to recognize the creative powers w/which she is endowed

Finally discovers her spiritual goal

Metapoetic

Writing = act of retrieving pictures that are entangled within MEMORY

- like deciphering a dream

Extraordinary perception of the artist (cf 11:3 10:3 epiphany)

- ability to see beyond the mundane surface of things

- to discover the WONDER, MIRACLE

Frame Tale: Thematises act of creation

As if this were a story dedicated to her beloved teacher

Embedded Tale

Failure of the relationship of student / teacher →

impetus for central spiritual experience →

the goal of literary creativity

Story begins / ends w/ same words = cyclical logic over and above the embedded psychological-personal dimension

∴ Whole story = Flashback that describes a reality that will not allow for love

Embedded Tale: About a lovesick girl who writes love poem to her teacher

Frame Tale: Mature artist recreating that experience

Key Moment: A minute-or-2 during recess when he explains to her why their relationship can never be fulfilled

Technique of Repetition

Indecision: Is her lover just happening to look her way?

Or is he trying to say something?

This uncertainty → impetus to confront him directly w/ Q

Why have you been avoiding me for so long?

Lyrical narrator

Weak causal link between 1 thing / another

MOTIFS

① The Fence; sitting by a fence; walking thru iron gate

גדר = adultery, forbidden acts

When he finally tells her that there are limits

literalization of the metaphor

② The Sea

a) trying to bridge heaven / earth; turn them over

b) secrets of creation

c) sea of love

Both elemental power + danger of drowning

③ The Light = mystical experience

a) light of supernal knowledge; comes from God

STRUCTURE

1. Narrative Present; her poem has just been published

wearing new summer frock

a. 2 meetings w/ him

b. epiphany of light @ 11:30 in the evening

2. Tells him about encountering the mad woman

3. 4 days; how she reveals to him that she's written a poem about him

TITLES: tells him

FRIDAY: you are diff

gives him the exercise book; near the secret <112>

epiphany of the miracle in the everyday → Jerusalem

c) Sunday - epiphany of light

4. Key encounter

spells out his own pretis: We are concerned only w/ the idea

"We must live by the rules"

Job - out of the whirlwind; notices her summer frock; wretched

"moment of birth"

5. The birth of this creation

נעימה כהנא כיוון

נעימה ששון כותבת שירים

הַיָּדְעוּ הַדְּקָעוֹת סִי שֶׁסָקֵם
וְהַיָּדְעוּ הַלְּקָבוֹת סִי הַסָּקֵם
הַסָּקֵם בּוֹא סְאוֹרֵם תּוֹךְ רְגָלֵיכֶם
וְלֹא יָדְעוּ רְגָלֵיכֶם סִי הַתּוֹכֵם.
(ר' יהודה הלוי)

11

מורנו, מר הברלה, אמר בין השאר:

תלמידתנו נעימה ששון שימחה אותנו מאוד בשיר הנחמד 'מורי היקר', המופיע כראש הגליון החדש של עתון-הקיר של בית-ספרנו. כל בית-ספרנו, בית-הספר 'אהל שרה', יקרא את השיר. עלינו בסך לכיתות. עברתי על-פני המורה יחזקאל שעמד עם המנהלת. לא ידעתי כמה שחן. שמעתי אומר בקולו המיוחד, קול חיוני על אף היותו רצוף, כקולו של לואי ארמסטרונג. "קל לעשות" והיא משיבה "נראה אותך ד" הוא עונה "מה את רוצה שאעשה. שאקפוץ על רגל אחת" היא משיבה "מי שמדבר!" ואני שומעת שמדברים אליו כך ונקרעת. המורה יחזקאל המחנך שלנו, למדנו, לא ישמח אדם בין הבוכים ולא יבכה בין השמחים ולא יהא ער בין הישנים ולא ישן בין הערים וגו' "איילו המורה יחזקאל יושב כל היום אל שולחנו שעל הכמה הקטנה לפני הלוח ואינו נושא את עיניו מעל לגליונותיו, ספריו ויומניו. הפסקת-האוכל. כיצד, לרגע כחולמים: באקראי, האומנם באקראי, פוור-נפש, האומנם פוור-נפש, לרגע טוב הפעם אלי טעה: העינים הירוקות נחו עלי, ובכן, לא החוקתי מעמד. נישתי. השמש ורחה בעד החלון. אני בשמלת-הקיץ החדשה אשר תליתי בה תקוות. המורה יחזקאל יושב כבר ללא נוע, כמנסה להמיר מירת-רוח באורך-רוח. וכממתין למהלומה — אכרתי בלבי וידעתי טוב כי הכול אבוד. עברתי על-פניו מכלי להתעכב. ניערתי את חרצני הסוסיים הכחולים לתוך סל-הנייר והמורה יחזקאל שם על מקומו הניצאי כיון

later cts him to a ballet dances

key under-tainty

will notice it at the end

refrain

water
light

'Do tears know who sheds them?
And hearts know who tills them?'
They are tilled by light entering the turf
And the turf does not know what's within.'

('Lament' - Yehuda Halevi, 1075-1142)

11

OUR teacher, Mr Havdala, said, among other things: 'Our pupil N'ima Sassoon has given us great pleasure with her splendid poem, "Dear Teacher", which is at the top of the latest issue of our wall-newspaper.'

Now, our whole school, the Tent of Sarah School for Orthodox girls, would read the poem.

We went up to our classrooms in pairs. I passed teacher Ezekiel, who was standing with the headmistress. I did not know what they were discussing. I could hear him saying in his unique voice, a voice that was full of pith though it was broken, like Louis Armstrong's, 'There's nothing to it,' and her replying, 'Let's see you do it, then,' while he answered, 'What do you want me to do? Leap about on one leg?' and she replied, 'Look who's talking!' And as I hear him being spoken to like that I feel torn.

Teacher Ezekiel is our form teacher. We have learned that a man should not be joyful among those who are weeping, or weep among those who are rejoicing, nor should he keep awake among those who are sleeping or sleep among those who are awake, etc. Yet teacher Ezekiel sits all day at his desk on the little platform in front of the blackboard, and never raises his eyes from his worksheets, his books, and his registers. Mid-morning break. How was it, for an instant, a dream come true—by chance, was it, or was it absent-mindedness — that he noticed me again for a moment, that the green eyes rested on me. And I could not contain myself. I approached. The sun was beaming through the window, and I was wearing a new summer frock which I thought was full of promise. Teacher Ezekiel was now sitting motionless. As though he was trying to turn his annoyance into good humour. And, I told myself, as though he was braced to receive a blow, and I realized again that all was lost. I walked right past him, at full tilt.

11

recess

+

מתוך עטיסתו והחל אוכל. אני רואתו מבעד לו כעלם הדור בלבושו וחלוש-
רצון. כנסך מתוך בלם. בפרופיל של אייבור נובאלו. ויודעת. אף לא היא.
אלא: אתה איש קשה. אולם בעדינות יוצאת מן הכלל. ואני נערה שוטה.
כל השנה זולה. במין החלטה עיוורת לקיתי. נאמר. בסוג של נולת. נולת
עם חום גבה. ואינני רוצה להרפא. ושזב אין והחלטה בידי. ושוב לא עליזה.
לא עליזה. לא חכמה. לא חכמה. ונוסעת דמענך כל יום באוטובוס הלא-נכון.
פעמים לא היה מקום ישיבה אלא לידו. ישבתי לידו.

בחחנה הראשונה קם. פינה מקומו לגברת לא-צעירה. אולם עור חזה
והרעמיה המתקמט מעורר אהדה בשופונו. ישבה. פתחה ארנקה. נטלה
היסת סיגריות. העלתה כגבר אש בגפרור. מן הגפרורים הגרועים המתרו-
עעים בהתלקחות. ממריאים במטחוה פתלתול ושבים להצית חור במכנסך.
אולם מאו. כל אימת שאראנה עין אינני גורעת ממנה. עלימנת להחיות את
העלילה מחדש:

הסיכותי ראשי לעברו. עומד המורה יחוקאל. נאחו בעניבת-העור המש-
תלשל מן המוט האפקי בתקרה. אנשים רואים: קלסטר של ירח שחרחר.
העינים הירוקות בהירות מן הקלסטר. ואין האנשים יכולים לשער. הבחור
הזה. אונים עצורים בו. אלא שהוא כאלוף איגרוף המחמיר עם עצמו שלא
לנעת בזוכו.

"אחויק את תיקך". ניסיתי להציע מגמגמת.
המורה יחוקאל הניח את התיק על הרצפה בין נעליה. ניצב מעלי
והאוויר בינינו רעד.

ופעם שניה. אותם ימים כבר לא דיבר עמי.
לפנינו יושב היה המורה מר הבדלה. אשר הבנות קוראות לו מאחרי
גבו מר עבדאליה. ואשר אנוכי. את הלל הוקן נשיא ישראל אראה בעיני-רוחי
בצלמו ובדמותו. ליד מר הבדלה איש זקוף. כמו ישן בישיבה. קורא בעתון
המונח לפניו. מר הבדלה נפנה אלי. מעשה בעל-בעמיו. ושוחח עמי כל
הדרך:

"שוב לך שאת מתולחלת." אמר. "אינך צריכה להכתרך."
אחרי-כן:

of Israel. Next to Mr Havdala, a man was sitting upright,
looking as though he was asleep, reading a newspaper
propped up in front of him. Mr Havdala, fussily self-im-
portant, turned to me and kept up a conversation the
whole way:

'You're lucky to have curly hair,' he said, 'you don't need
to comb it.'

And then: 'What do you do when you get home?'

I tumbled the stones of the blue plums into the w...epaper
basket, as teacher Ezekiel, over there at his post,
unwrapped a sandwich and began eating. Reflected in him,
sitting there, I see the most handsomely dressed young
man of his day, languid, a ballet prince, with the profile of
Ivor Novello. And then I understand, no, neither is it like
that; but that you are a hard man with an extraordinary
gentleness. And I am a silly girl. Sick all year. With a kind
of blind determination I have brought on myself, let us say,
a certain type of cold. A cold with a high fever. And I don't
want to be cured. And I no longer have the power to decide.
And I am not happy any more. Not happy. Or sensible any
more. Not sensible. And because of you, twice a day, I take
the wrong bus.

On two occasions there was no vacant seat, except the
one beside him. I sat down beside him.

At the first stop he got up. He offered his seat to a
woman, who was not young, yet the wrinkled skin on
her sun-tanned chest and arms was quite attractive. She
sat down, opened her bag, and took out a packet of
cigarettes. She struck a match, like a man. One of those
feeble matches that snap when you strike them, shoot off
at all angles, and drop back to burn a hole in your trousers.
But since then, whenever I catch sight of her, I don't take
my eyes off her, so as to relive the scene once more:

I turned my head towards him. Teacher Ezekiel is
standing clutching the leather loop hanging from the bar
above. Other people can see a dark moon of a face; green
eyes shine clearly out of the face. And none of these
people could imagine what strength this young man has
stored up in him. But he is like a boxing champion who
wouldn't hurt a fly.

'I'll hold your briefcase for you,' I tried to stammer out.

Teacher Ezekiel put his briefcase down on the floor
between his shoes, stood over me, and the air between us
quivered.

And there was another time. And by then he would no
longer talk to me.

In front of us sat Mr Havdala, the teacher whom the
girls called Mr Abdullah behind his back. I see him in my
mind's eye shaped in the image of Hillel the sage, a post...

diction

fire

"מה את עושה בבואך הביתה?"
"כלום. קוראת."
"קוראת. מה את קוראת."
"כלום. בספרים של אבא."
"מה חדש אצל אבא."
"כלום. חולה."
"ומה יהיה הסוף."
"כלום. אנחנו מוכרים את העסק."
"ומה תכניתיך את, גברת קטנה."
"אני אלמד."

משך כל אותה שיחה מביט היה המורה יחוקאל בעד החלון החוצה.
בתחנתו הרהבתי, עשיתי מעשה: קמתי וירדתי.

המורה יחוקאל נשאר יושב ולא ירד.
עמדתי על המדרכה וראיתי את מר הברלה מטהק, ובפקו שבים פניו
להיות ככעורו עולל. האיש הישן ממשיך לישון בישיבה. ואילו המורה
יחוקאל שוב לא מביט חיה החוצה.

ממשיך עד לתחנה מיותרת, אל-נכון עתה יחל לנטוע הביתה באמת.
ניסיתי בלא הצלחה לשעשע את עצמי בתקווה. והרהרתי: יבוא הביתה.
ילבש בגדים נחים. סנדלי-בית. אשתו על כסאה אצל החלון. יש שאני
עוברת עם ורואה אותה: מבוגרת ממנו. יש לה כלב. והיא קטנה. ענוגה.
עם פה מצויר בוורוד. רק צווארה וקן. יושבת ומבטת ברחוב. חצי חלון היא.
חצי חלון ויילון. בדוגמת תחרים מסובכת מאוד. אשר אם מסתכלים היטב
ניתן לגלות בה בין הרשתות והקנוקנות אף צורות של צפרים מתעופפות
כעטלפים או צפרי גן-עדן עומדות. ומתחת לדירתם בית-מלאכה לעבודות
רקמה, אויור ופליסה. פעם ראיתיה יוצאת מחנות-נעלים. על חוה היתה
משכית משובצת תצלום. תצלומו של המורה יחוקאל? תצלום הכלב? עתה
מן הסתם תקום מעל כסאה. תלך לענוד לכבוד המורה יחוקאל את משכיתה.
ויותר רק הווילון.

ואילו אני עומדת כאן. שמי הראי נוהרים מעל לעיר כחלקת מים.

בהירים מבכל שעה משעות היום. ככר ציון כמו בתחתית של ים שקט וצלול
מאין כמוהו. אורחים. חיילים. על פני שעתי של מיכ"ל יורים אורות-הפר-

'Nothing. Read.'
'Read. What do you read?'
'Nothing. Daddy's books.'
'How's your Daddy been doing lately?'
'Nothing. He's ill.'
'So what will happen?'
'Nothing. We're selling the business.'
'And what are your plans, little lady?'
'I shall study.'

Throughout this conversation teacher Ezekiel was looking out of the window. When we came to his stop, I took a chance. I got up and left the bus.

Teacher Ezekiel stayed in his seat and did not get off.

As I stood on the pavement I could see Mr Havdala, and as he yawned his face looked as it must have done when he was a baby. The man asleep was still sleeping seated. But teacher Ezekiel was no longer looking outwards.

Having gone past his proper stop, he must now really be going home, I tried unsuccessfully to cheer myself up. And I reflected: he will get home. He will put on comfortable clothes. His slippers. His wife will be in her chair by the window. Sometimes when I pass by there I see her. She is older than he is. She's got a dog. She is tiny and fragile, with a mouth drawn in pink, only her throat reveals age, and she sits viewing the street. She takes up half the window, a curtain fills the rest. It is elaborately patterned, and if you look at it closely, you can make out among the netting and webbing the shapes of birds in flight like bats, or birds of paradise at rest. And below their flat is a workshop that specialises in embroidery, drawn-work, and plissé. I saw her once coming out of a shoe shop. On her breast she was wearing a locket with a photograph set in it. Was it teacher Ezekiel's photo? A photo of the dog? Now she will probably get up from her chair, and go to put on her locket for teacher Ezekiel. Only the curtain will be left.

Yet I, however, am still here. The mirror sky is shimmering over the city like a sheet of water. It is brighter now than at any time of day. Zion Square looks as though it is resting on the bed of a calm, translucent sea. Civilians,

חרי אותו ערב. רואה היה שלא לשבת לידי. לא שואל אותי. לא מביט עלי. מה עוד נותר לו למנוע ממני. שאלתי את עצמי.

וכבר סוף השנה. ימים אחרונים. ימים כוכבי-חורף תשושים. אשר ניתן לגעת בם במעופם. רעש הכנות המולה. כרגיל. דפי השולחנות המתרוממים צונחים בקול חבטה. ספסלים מוזזים. ברם. באוויר רעל אטי. כאילו משוחים הקירות ורניך. והאפרוריות המורגלת. קורט חדש בה כאדי נשדור מתפשטים הולכים: ימים אחרונים. משהו נחלט. והכנות. לפתע כה מגודלות בשמלות-הסינר הבחולות. הילדותיות. כותבות זו לזו באלבומי-הזכרונות. מתכוננות יחד לבחינות-הגמר העומדות אחר כתלנו. מתאספות בערבי ששי אצל זו או זו ויוצאות לטייל בחבורה. חבוקות. רוקמות יחד בקול-רם חלומות לעתיד.

כל זה אינו נוגע בי. אני נוהרת. את כל ערכי למורי יחוקאל אני שומרת. יושבת על שולחן-הברזל במרפסת האחורית בבית-הורי. בלילה טרפי האקליפטוס כעלעלי פח. בניחוח היבש של האורן הכורע עלינו מחצר השכנים ערובה מבושמת. לא-ברורה. ומעוררת כמעדן בעל טעם קריר. מאחרי הגדר מורד של אבנים וסלעים. הלילות פושרים. בשכונה על כתף ההר מעבר לוואדי נובחים כלבים. אירוניה כהורים מנוקבים להציץ בעדם אל האש מתחת לקליפת הארץ הדקה. המורה יחוקאל אינו בא. אף פעם אינו בא. אני מתקרבת אל הגדר. אל בין השמים והארץ מתחיל עולה מורה יחוקאל אחר. מלא עינים. עוטה שלמת שלהבת. וכדי לילה. למקרא האותיות האימות הכתובות על הכתל שעל מצחו פג לבי. אני יודעת שהרגע בא והריני כנופלת על פני מתעלפת. המורה יחוקאל נעלם מאחרי הווילון בשמים. הגיע למקום שם התהילה לחם המתים. התגה מימם. פלגי הסבל. עם עוני וצער שטים כם כרכאות עלים גדולים. גבולם. כל זה אני נעימה ששון כתבתי במחכת שירי. ממנה שלהתי לעתון בית-ספרנו את השיר 'מורי היקר'.

ואילו בימים. בעינים כלות. אני כממלמלת לעצמי כל היום. וכל

their water. Streams of suffering, that bear affliction and sorrow like myriad huge leaves in their currents, form their boundaries. All this, I, N'ima Sassoon, have written in the exercise book of my poems, from which I submitted the poem called 'Dear Teacher' to the wall-newspaper of our school.

Yet all day, bleary-eyed, it seems, I keep muttering to

After that evening he was careful not to sit near me. Or ask me questions. Or look at me. What else had he left to deny me, I asked myself.

And it is already the end of the school year. The last few days. Days like weak winter flies, that you could touch even while they are flying around. There is the usual commotion and din of the girls. Desk lids are slammed shut noisily. Benches are dragged along. Yet the air is filled with a slow poison, as though the walls have been smeared with arsenic. The accustomed drabness has some new element in it. Like acrid ammoniac fumes dispersing. Something is draining away. And the girls, who look suddenly overgrown in their blue, childish pinafore uniforms, write keepsakes in each other's albums, prepare in groups for the finals hanging over us, get together on Friday nights at this or that one's home, and then go out together, arms linked, dreaming aloud their visions of what is to come.

None of this has anything to do with me. I take no chances. All my evenings I reserve for teacher Ezekiel, sitting at the iron table on our back verandah. At night the blades of the Eucalyptus look like tin leaves. In the dry exhalation of the pine tree leaning over from our neighbours' yard, there is some vague, scented guaranty, cool and quickening like the taste of licorice. Beyond the fence is a stony, rocky slope. The nights are lukewarm. In the housing estate on the shoulder of the hill across the wadi,

dogs are barking. Its lights are like holes punched out so that you can peer at the fire under the earth's thin rind. Teacher Ezekiel does not come. He never comes. I draw closer to the fence. Some other teacher Ezekiel begins ascending into the space that is between the heavens and the earth. He gazes everywhere, cloaked in a blazing garment. And every night, as I read out the terrible letters inscribed on the crown on his forehead, my heart fails within me, as I know the moment has come, and I can hardly keep from falling into a swoon. Teacher Ezekiel vanishes behind the curtain of the sky. He has reached the place where glory is the bread of the dead. And grief is

ם עמדו ממרחק. עתה המורה יחוקאל של בשר-וודם הוא זה. שם על
מו. כמו בחלום; בא. יושב. עם הצלצול קם. הולך. עם הצלצול בא.
ב. מתנועע בוודאות של סהרורי. בכסחון המדהים של אצה נגרשת
מים. אני מזמן כבר אינני יודעת מה נעשה אתי. המורה יחוקאל בא.
ד ליד שולחני:

"נעימה ששון. אנו בכיתה אחרי הצלצול. סוף הלימודים." אמר לחוזר.
"המורה יחוקאל." אמרתי בקול. משפילה את עצמי בפעם המיליון.
ז לראשונה מזה שבועות. "רציתי לספר לך. מקרה מוזר ארע לי
ול."

במרפק על אדן החלון. ידו השניה חובקת את שכם רעותה. המורה
ואל נשאר לעמוד. כצופה במסגרת החלון או במערכת-החשמל החשופה.
וידת בצבע הכותל. או בהרים. הררי ערפל לעת ערב. כשרידי
ים של גאותיים המוטבעים אלה על אלה ועל גבי הרקיע; ודרך
המתחלת ועולה בערפל. כעולה אל חוף עתיד.

אלא שאלפנדרי השמש ניגש לבקש מפתחות. המורה יחוקאל אינו
יו לשמוע מהו שארע לי אתמול.

המורה יחוקאל אינו חוזר. שם אצל שולחני. הריהו יורד לשיבת-
ע: חולצת התכלת נמתחת על גבו והחגורה כמחשבת להקרע. מניח
פיסת-נייר מקופלת מתחת לאחת מכרעיו של שולחני. לנסות ליצבו.
סימה. כה צעיר. כה חסון. התגלית שבו פולחת. מוחצת מחדש. גור
; שאני נהשאת על לבי ימים רבים וצפרניו בכשרי. כמה להתחכך.
ך במסרות.

נסיון אחרון: הלכתי ועמדתי אצלו.

המורה יחוקאל ממשיך לבדוק שאננות את יציבות שולחני. נודי
צפור. לעומת זה:

אתמול עברתי ברחוב. אומרת אני בשפתים כמגששות לעורף
ת העסוקה במתכוון בעיסוק הסרק.

המורה יחוקאל מניח כפו על דף השולחן. מודקף וניצב בלא הבעה.
לאסליה טעם-טוא מתוק:

myself. All day I am in his presence, at a distance. It is a teacher Ezekiel of flesh and blood. As though in a dream, he comes in, sits down, gets up at the bell, leaves, comes back with the bell, sits down again. Moving with the conviction of a sleepwalker, with the astonishing trust of a piece of seaweed flung around by the flow. I for a long time now have been unaware of what is happening to me. Teacher Ezekiel comes towards me. He stops at my desk:

'N'ima Sassoon, the bell has gone. Lessons are over,' he says, about to leave.

'Teacher Ezekiel,' I cry out to him, abasing myself for the millionth time, though the first in weeks. 'I wanted to tell you. Something odd happened to me yesterday.'

One elbow is resting on the windowsill, and his other arm hugs its opposite shoulder. Teacher Ezekiel stands still, as though he is observing the window frame, or the exposed electric wiring, or the distempered walls. Or is it at the hills, the misty eventide hills, like traces of tide-marks, layer upon layer and against the sky, while a distant road winds and rises in the mist as into a future.

But Alfandary, the school janitor, comes in to ask for keys. Teacher Ezekiel does not linger to hear what happened to me yesterday.

Teacher Ezekiel does not turn back to me. Over there by his desk he squats. His pale-blue shirt is taut on his back, his belt almost snapping, as he slips a wedge of folded wastepaper under one of the legs of the desk, to stop it wobbling. And for some reason, seeing him so young, so well-knit, that which I have discovered in him flashes out and pierces me afresh. The wild cub fastened to my heart for many days now, whose claws are in my flesh, frets to rub, and strains at its ropes.

Last try. I went and stood beside him.

Teacher Ezekiel continues staring complacently at his desk's firmness. Fly, o bird, away to your mountains. But instead: 'Yesterday I was walking down the street,' I say, with lips that seem to be groping, to the back of the neck of the man pretending to be occupied with some meaningless task.

Teacher Ezekiel rests his hand on the flap of his desk,

Her
terrifying
encounter
with mad
woman

(8)

"שוטטתי ברחוב." אני ממשיכה. ולא עידוד אינני יודעת כיצד להמשיך. "אשה אחת מוונחת. בראש מגולח ששערו החל מצמח. שמלתה סמרטוטים ושפתיה תפוחות מאוד. ניסתה לקחת דברים עם שני ילדים קטנים והם נבהלו מפניה. 'אני משוגעת,' אמרה להם כמגלה. 'גם היא משוגעת,' הורתה עלי ואני נבעתתי. שאלתי בלבי כיצד ידעה. למעשה. שאלתי בלבי אותך. כי היתה הרחיסות. ההרגשה שזה המשך ישר למשהו שנתערבב עליו הסדר." שכיצד זה אני קיימת רק כדי שאתה תראה אותי ואתה אינך רוצה לראות אותי. חפצתי לומר ולא אמרתי. "או שהכול נדמה לי."

"נדמה, מה נדמה. ילדה קטנה."

"אתה שואל מה נדמה. סימן שרק נדמה." עובני כוחי.

וכך יכולה היתה להסתיים שנת-הלימודים:

המורה יחוקאל אוהו בדפנות שולחני. סניו פני אויב. "אני שואל מה נדמה כדי להתחמק. לא נדמה לך." הוא אומר. ואני מתכוונת בו מוכתרת.

כאותו יום ואילך נוהג היה המורה יחוקאל כאילו מקומי בכיתה ריק. לא הייתי מעלה על דעתי. אף לא בחלום. לספר לו במלים על שירי 'מורי היקר'. אולם מעשה שארע. שיצור אחד. ואני יושבת משמימה על מקומי. לבדי בספסל האחרון. "רב סעדיה גאון" היה איש תקיף. וחייז לא היו קלים. מדבר היה שם המורה יחוקאל. אני מנסה לשרטט באפס מעשה את תווי-פניו. על האזנים אשר כמו אינן מחוברות במקומן הנכון. על העינים הירוקות היפות. בהירות. עם מעגל כהה יותר סביב הקשתית. מנסה לגנבם ממנו. לא מצליחה. מתיאשת ומפסיקה. אולם כדי שלא יהיה מקום לטעות. כתבתי לי בראש הגליון 'המורה יחוקאל' ולא חשתי שהשיעור תם. ולא חשתי שהמורה יחוקאל בא ועמד לידי:

"נעימה ששון. אנו בכיתה אחרי הצלצול. סוף הלימודים."

ימים רבים לא דיבר עמי. ועתה בשקט דיבר. נשען על גב כסאי ושולחני. בחון מעט. מסתכל לתוך מחברתי. מיהרתי להניח את שתי כפותי על הרישום מעשה-ידי. אולם המורה יחוקאל התישר. שלח ידו

He had not spoken to me for many days, and now he was speaking softly, leaning on the back of my chair, and on my desk, inclining forwards a little, to look at my exercise book. Hurriedly, I covered up my sketch, my handiwork, with both hands. But teacher Ezekiel straightened up,

But illusion has a sham sweet taste:

'I was wandering along the street,' I continued, and having had no sign of encouragement I wasn't sure how to, 'and there was a woman there, all untidy. Her head had recently been shaved, and the hair was just starting to grow again, her clothes were all in tatters, and her lips were very swollen. She was trying to strike up a conversation with two small children, who looked as though they were terrified of her. "I'm mad," she said to them, like in confidence. "And she's mad, too." She pointed at me, and I was amazed. I asked myself how she could have known. But in fact, I was asking you. Because I had this urgent feeling, the sense that this was in direct line with something that turned topsy-turvy,' that how is it that I am here, for you to notice me, and you don't, I wished to say but didn't, or did I make it all up.'

'Make it up, make what up, little girl?'

'You ask make what up. That shows it is all made up.' My spirits drooped.

And so the school year might have ended: teacher Ezekiel clutching at the sides of his desk, his face the face of an enemy, 'I asked what you made up to avoid the question. You didn't make it up,' he says, and I stare at him thunderstruck.

13

From that day onwards teacher Ezekiel has behaved as though my place in class were empty. It would never have occurred to me, not even in a dream, to tell him about my poem 'Dear Teacher'. But it has happened, like this. It is during a lesson and I am sitting listlessly, on my own in my place at the back of the class. 'Rabbi Sa'adya Gaon was a very strong-headed man, which did not make for an easy life,' teacher Ezekiel was declaring. Idly, I try to sketch his features: the ears that seem attached not quite in place, the lovely green eyes, clear, with a darker rim round the iris. I try to capture them and fail. I give up in despair. But to leave no room for doubt, I have written at the top of the page 'Teacher Ezekiel', unaware that the lesson has ended, and that teacher Ezekiel has approached and is standing over me.

'Nima Sassoon, the ball has gone. Lessons are over.'

11

THURSDAY

cannot capture his godlike visage

להרים את המחברת וידי נשרו ברזיון. ואו, מוזעזעת כולי — רק משום שמוזעזעת הייתי — בלי שאדע למה ומדוע, אמרתי:

“שלחתי שיר לעתון בית-הספר.”

המורה יחוקאל, ממשיך לעיין ברישום. אמר מבלי להתעניין בשאלת עצמו:

“קיבלוהו?”

“השיר מצא-חן בעיני מר הכדלה. גם המנהלת עצרה אותי ושיכחה אותו. אבל המורה, זה לא בזכותי. היה לי נושא מיוחד-במינו. שם השיר ‘מורי היקר.’”

מיד הניח המורה יחוקאל את מחברתי. חזר לשולחנו לאסוף את גליונותיו. ספריו ויומניו ולא הרים ראשו. באתי אחריו ואמרתי בקול לחש:

“ואם יצא לך לקרוא את השיר, תראה שאתה טועה ביחס אלי.” אינני יודעת אם קול הלחש הוא שנגע אל לבו. בעצם אינני יודעת כה התכוון כשענה:

“ואולי את היא שטועה.”

“הלוואי,” לחשתי, בעוד הוא נוטל את תיקו ונמלט.

שער-הכרזל הכבד של בית-הספרנו. שער עם מפתן ועם שתי קשתות נטויות ובכל אחת, מעשה חורי בכרזל, הפסוק ‘כי תורתך שעשועי’ סוכך על מגן-דוד הנמתח לרוחב. המסמרות בדלתות פרחים עם עלי-כותרת גדולים. אף מוטות מחורצים מסמררים בהן. ומין אנקול. בצורת כף-יד קמוצה. להקיש בו. אחת מן הדלתות, היאמן, קבוע בה פשפש קטן ואף לו צהר. כצעצוע של דוגרת, בתוכה דוגרת ובה ביצה. עמדנו שנינו למחרת, יום ששי היה, בתחנת-האוטובוס ליד שער-הכרזל. המורה יחוקאל לא ידע: רואתו יוצא, בהילוכו אשר שמץ מהילוך ימאים בו, אני אורתי כותתי וכיונתי לצאת עמו. עתה לבש המורה יחוקאל פנים של צופה בקוצר-רוח לבוא האוטובוס. טופח קלות על ברכיו בתיקו. אולם כמו ענן רסוף סביב זוויות-פיו. האימנב נדבק ממני. אני הייתי מכושפת ולבי דפק כה:

reached out for the exercise book and my hands fell a... Then, all shattered — and only because I felt all shattered — without knowing why or wherefore, I said:

‘I submitted a poem to the school paper.’

Teacher Ezekiel, still examining the sketch, asked preoccupied: ‘Was it accepted?’

‘Mr Havdala liked it. The headmistress, too, stopped me and praised it. But, Teacher, the credit should not go to me. I had a very special subject. I called the poem “Dear Teacher”’.

At once teacher Ezekiel dropped my exercise book. He went back to his desk and gathered up his worksheets, his books and his registers, without lifting his head.

I followed him.

‘And if you care to read the poem, you will see you are wrong about me,’ I whispered.

I do not know whether it was my whispering which moved him. I do not know, indeed, what he meant when he answered: ‘Maybe it’s you who are wrong.’

‘I wish it were,’ I whispered, as he picked up his briefcase and fled.

A raised threshold, extended arches, each with the verse, ‘For thy Law is my delight’, in iron open-work, over an elongated Star of David, rivets in the shape of large-petalled flowers, fluted rods, and a kind of butcher’s hook shaped like a clenched fist, as a knocker: the massive gate of our school. One of the doors in the gate, incredibly, is fitted with a hatch, that has a peephole. Like a toy broody hen, with a broody hen inside it, and, inside that, an egg.

We were standing, both of us, the next day, which was Friday, at the bus stop by the gate. Teacher Ezekiel could not have known. As I watched him going out, striding, as he did, rather like a sailor, I summoned up my courage and went out in step with him. Now teacher Ezekiel had assumed the impatient look of someone waiting for the bus to arrive, and was lightly tapping his briefcase against his knees. But it looked as though a shadow was hovering round the edges of his mouth. He must have caught it from me. I was possessed, and my heart was pounding so much:

very bold

על הכרזל

FRIDAY

"המורה." אמרתי. "מאז יום אתמול אינני אלא דוכרת אליך דברי שטות. אשר אין לי אלא להתחרט עליהם. עתה אני רוצה לשאול שאלה אחת. רק אחת. תאמר לי, הלא תאמר לי את האמת." העליתי על דלי שפתי את הסכרה בגללה יש ואני מתיסרת בשיעורים ועל משכבי בלילות: המורה יחוקאל כבר איננו חושב עלי. המורה יחוקאל חושב על בת-שבע. מטפל בה יפה כל-כך. (בת-שבע שחורה כשד. רעיון של הכל. ואני עתה הן לא על בת-שבע לדבר חפצתי).

המורה יחוקאל די נדהם:

"דבר חדש. בת-שבע חיון? מדוע דווקא בת-שבע חיון. איוו הפתעה. כאילו שהדברים אינם מסובכים בלי זה. שום יחס מיוחד. לא כלפי בת-שבע חיון ולא כלפי אף אחד אחר. שיהיה ברור. שום יחס מיוחד גם לא כלפי אף אחד אחר."

"מדוע בת-שבע חיון. כנראה שאני רואה כבר חיונות-תעתועים. מהרהורי-לבי." נאנחתי והמורה יחוקאל נתן בי מבט מהיר. אולם אני הוספתי: "יש לי עוד חויות-תעתועים קבוע: בדרך-כלל, אני יודעת שאתה ככל האדם. אבל לפעמים, וזה חויות-תעתועים. נדמה לי שאתה אחר. נבדל. מיוחד-במינו. עוד שאלה אחת. רק אחת. המורה יחוקאל, אמור לי, האומנם אדם מיוחד-במינו אתה."

בנות אחרונות עוברות היו על-פנינו: "אתמול הייתי בקולנוע. פתאום: נמר. רואה את גיין. גיין מתחילה: ה'רעיי-א-אחסר. בנאות-דשא-ירביצני על-מי-מנוחות-ינהלני... פתאום: טרון. מראש העץ קופץ. רוכב על הנמר. חונק. גיין שמה יד על הנמר המת ואומרת 'מעיל-הפרווה הזה! טרון אומר 'מעיל. מה-זה.' גיין אומרת 'שום דבר. קישוט של ברברים.' טרון אומר..."

כדרכו נמלך המורה יחוקאל בדעתו בטרם ישיב:

"אינני חושב שאני אדם מיוחד. אבל כל אחד לעצמו מיוחד. כך שאני פסול לעדות."

מהו הקסם אשר נח על שנינו אותו רגע. (כאור) הלכנה הברה. מתחוקת ועולה. כצינה רצון יעטרוננו הנדיבות. הפיוס. הלכ נח מועטו. שהיה לברות

surround us shield-like. The heart rests from its battering. What was devoured is made whole. And for a moment it is as though I too come near the secret which makes the faint-hearted heroic.

'Teacher,' I said, 'ever since yesterday I have talked nothing but rubbish to you, and I can only regret it. But now I would like to ask you a question. Just one. And you will tell me the truth, won't you?' And I let cross my lips the notion over which in class, and in my bed at night, I have been eating my heart out: teacher Ezekiel is no longer concerned about me, he is concerned with Bathsheba. He always treats her so well. (The idea! Bathsheba is as black as the devil. And it wasn't Bathsheba that I wanted to talk about.)

Teacher Ezekiel looked quite taken aback.

'A new caper. Bathsheba Hayun is it? Why Bathsheba Hayun, of all people? What a surprise. As if things aren't complicated enough without that. No one gets special treatment. Neither Bathsheba Hayun, nor anyone else. Get this clear: there's no special treatment for anyone.'

'Why Bathsheba Hayun? I must be having hallucinations now. It must be my imagination.' I sighed, and teacher Ezekiel gave me a brisk look. But I added, 'I've got another recurring hallucination. Generally, I know you're like everyone else, but sometimes — and this is the hallucination — I think you are different. Apart. Singled out. One more question. Please, just one. Tell me, teacher Ezekiel, are you really singled out?'

The last girls to leave were passing us. 'Yesterday I went to the pictures. All of a sudden, a tiger. It sees Jane. Jane starts saying, "The Lord-is-my-shepherd-I-shall-not-want. He-maketh-me-to-lie-down-in-green-pastures. He-leadeth-me-beside-the-still-waters . . ." Then suddenly: Tarzan. Leaps from the treetop on to the tiger's back. Strangles it. Jane puts her hand on the dead tiger, and says, "This fur coat." Tarzan says, "Coat. What-that?" Jane says, "Never mind. A barbarian trimming." Tarzan says . . .'

As usual teacher Ezekiel, takes his time before answering.

'I don't think I'm singled out. But everyone is unique to himself. So I probably don't qualify as a witness.'

What was the spell cast over us at that moment. Like the innocent moon, waxing and rising. Generosity and goodwill

אנינו
העליתי

112

Ps 23:1-2

modest
reply
yet
made to
feel as if
she's

מתום. ולרגע, כמו התקרבת אף אני אל הסוד ההופך חלש לגבור.
ילד־רחוב תוקע במשולש קטום עשוי צפחה. קרני־פאן זערהיות
של שוק, עבר. העביר את הכלי לכיס כדי להרים משולי הכביש כדל־
סיגריה ולתתו בפיו, משווה לפניו הבעת מכוגר. ראינו מרחוק את
הארוזכוס מתנדנד, יורד ובא. ואני אמרתי:

"המורה, יחס מיוחד או לא יחס מיוחד. בעיני חמיד תהיה. כיצד
לכטא זאת. אחד, אין כמוה, מה מאושרת אני שוכיתי לדעת שיש בעולם
כמוך. אינני יודעת לכטא במלים. על־כך ניסיתי להביע בכתב."

עד אותו רגע לא ידעתי. האם להעז להגיש לו את מחברת שירי
אשר הבאתי לו. עתה השענתי אה ילקוטי כנגד אחת מדלתותיו של שער
בית־ספרנו. בין הכרוזים הוהים, מנוסחים בקבוצות צפופות של שורות,
כדוגמאות לאותיות של מדפיס, כל הסדרות, כל הגדלים. גילוי־דעת על
תועבות כלשהן, כתוב שלשמעון על כל אונים לצלול. וגינני: 'ביתם מלא
הון עתק וכל יקר. אך על גביהם ירקד עכבר'. נסיתי לפתח את האכזמים
ולא הצלחתי: התביישתי שיראה, אצבעותי רועדות. המורה יחוקאל חיך
חיוך קטן, וסבור שכרצוני להוציא חריטי — הניח את תיקו בין נעליו
ופתח למעני את הילקוט. פעולה בצוותא. כשני אנשים אשר ענין משותף
להם. אולם אני הוצאתי את המחברת. הנשתיה לו ובפניו לא הבטתי.

אב חוזר הביתה ירד מן האוטובוס ונחרד: יוצא־חלציו הקטן רץ
לקראתו חרף חזה עקוד, נקוד וטלוא בעט כדורי, מצביע בטאוה:
"כתובת־קעקע!" עזבתי את המורה יחוקאל ופניתי ללכת כרגל. התינו־
קות סרו משני האוטובוס למדרכה. מסקירים את סירות העפר, על
הגוטראות מקופסות גפרורים, הדגלים גלעיני תמרים והדרכים שכרי
קרשים מונחים בוינוג. תינוק אחד בתוך ארגו האמן האמין שמכונית הוא.
ושפתיו עכדו במהירות של כנפי מאורר. דרך גלגל חישוק, רץ אחריו.
כלה צעירה כגברים ארוכים, שרוולים עד למרפקיה, שערה צרור
במטפחת וסל על זרועה, עברה. פניה נמשים בחלב. ואור היה רצינייה.
ילדה נשאה על ראשה סס גדול עם שתי חלות ומיני בצק, בדרך אל
תנור המאפייה. פנתה לקצר. חוצה מגרש דיק, רק יסודות עווכים בנויים

A street urchin blowing pan-pipes made of slate w
past, stuffed the instrument in his pocket, and bent to pick
up a cigarette end from the gutter. He stuck it in his
mouth with a very grown-up air. In the distance we could
see the bus approaching, lurching from side to side. And I
said,

'Teacher, special treatment or not, for me you will al-
ways be, how shall I put it, one, unique, and I am so happy
that I am lucky enough to know that someone like you
exists. I don't know how to say it in words. So I tried to
express it in writing.'

Till that moment I did not know whether I dared show
him my exercise book of poems which I had brought for
him. Now I propped my satchel against one of the doors in

our school-gate (against the identical copies of a rabbinic
proclamation, laid out in thickly clustered lines of print,
like samples of type-face, all ranges, all sizes. A manifesto
denouncing some disgraceful conduct, terrible enough to
make ears ring at the sound of it. And a condemnation:
'Their house is rich and nothing lacks/But mice will dance
upon their backs.') I tried to unfasten the catch but could
not manage it. I felt ashamed that he might notice my
fingers trembling. Teacher Ezekiel smiled a little smile,
and assuming I meant to take out my purse, rested his
briefcase between his shoes, and opened my satchel for
me. A joint enterprise. Like two people with a common
purpose. But I took out the exercise book, and proffered it
to him without looking at his face.

A father, on his way home, got off the bus, and halted.
His small offspring was running to greet him, baring his
chest that was spotted and scrawled over with a ball-point
pen, exclaiming proudly, 'Look, tattoo!' I parted from
teacher Ezekiel, and started making my way home on foot.

The toddlers had moved on to the pavement out of the way
of the bus, abandoning their dust castles that had
matchbox balconies, and date-stones instead of flags, and
approaches made out of wooden splinters laid out
crookedly. One infant in a wooden crate was making be-
lieve it was a motor car, and his lips were working at the
speed of electric fan blades. A schoolboy was bowling a

Tzboos

(13)

Now her
literary
perception
kicks in

hoop along, running after it. A young bride, in thick stock-
ings, sleeves down to her elbows, her hair tied up in a
kerchief, passed by, carrying a basket on her arm. Her face
was freckled, and like milk. There was a light shining in
her eyes. A little girl was carrying a broad tray on her
head, with two Sabbath loaves and assorted pieces of
dough on it, towards the bakery. She was taking a short-cut
across an empty building site, that had only some derelict

בו. שלט על ישיבה שתוקם וגלי אשפתות. אל צמוד של קיוסק מחובר
היה בנעץ עתון ואיש שותה מיץ קרא בו בעמידה. מעל לגליון העתון
מודעה על-אודות דברי הסדר-תמרורים והתעוררות שישא אחד נאכ"ד
בשעה שמונה אירופית ליום השלושים למותו של אחד מוהר"ר בתאונת
דרכים. שלט 'גלידה משפחתית וקסטה בחבילות הכיתה'. ועל דלמק-השיש
מוצבת תמונה של אכטיח אדום חצוי. לידה. ככבואתה. אכטיח אדום. חצוי.
מאחרי גבי שיחה: 'פגשתי אותו ברחוב. אמר לי: 'מה זה, כבר בגילוי-
ראש'. צניתי: 'תראה לי היכן כתוב בתורה על כיסוי-ראש'. צוח:
'קראו!' בחצר צהלים ילדים: 'הסירה בריר-חת'. ושל תינוקי בקול-
בוכים: 'אני לא פרה.'

נקניקיה עם קדלי בקר, בשר כתות. סלט של תפוחי-אדמה וחמיצת
סלק בפנכות במקרר המשופע שבחלון-הראווה. שלט קטן עם חץ. לבית-
המרחץ. שלט גדול עם חץ. לחברת קופת רבי מאיר בעל-הנס. חנות
ירקות. תיבות בחוץ. עלי תרר. ריח בננות בשלות מדי ובו מטעם הזניל.
ריח מלך צהוב וגואיבות בשלים. כריח זיעה. אשה גוצה עם שקית נייד
חום ובה אגסים ספרה כספה כשחה לעצמה מעשה. באבק לשון-הרע.
לפתע, פועלים מקרקרים במדרכה בפטיש-אוויר. שריריהם רועדים ככעויות.
לפתע הם מפסיקים. כתפים נושאים משאוי וניכר בהם שמשאו חביב
עליהם: ארק-קודש. 'ובכן, תדע. הגבול בין שבט בנימין ושבט יהודה
עבר ברחוב יפו'. אומר במפגיע סגן ראשון לסגן ראשון. 'זאת אומרת:
רחוב המלך דוד, ראש-רחביה, בניני 'בצלאל', מוכרת-משה, שוק מחנה-
יהודה ורחוב יפו עד מי-נפתות. רוממה הנקודה הגבוהה ביותר. בניני-
האומה עמדה של הגדוד הרומאי העשירי 'ארטניז'. מבעד לחלון מסורג
אולם מסתורי, מתאים לחברה-קדישא, עם שעון-קיר של לכה שחורה,
באותיות עבריות במקום ספרות ומטוטלת-נחושת.

מבוך של קני-אדם; תחתיים, שניים ושלישיים. עם לוחות-חיץ לרוב,
עם גרמי-מעלות בחוץ, וקופים כסולמות. מחבתות ממורטות ערוכות
ליבוש על אדן חלון. עגבניות ירוקות קשות ערוכות על אדן חלון. וילון
מעומלן קשור בסרט תכלת. בחשכת פרוודור דולקת עין אדומה של דוד
stationed where the National Assembly Hall is now.
Through a barred window can be seen a mysterious hall,
looking most fitting for an orthodox Burial Society. There
is a black varnished grandfather clock in there, with
Hebrew letters instead of numbers, and a copper pen-
dulum.

A labyrinth of human nesting places. On lower, middle
and upper levels. With countless partitions, and outside
stairways, as steep as ladders. A burnished frying-pan rests
on a window sill. Hard green tomatoes are ranged on a

shortly to be erected there, and piles of rubbish. A
newspaper was fastened to the side of a kiosk by a
drawing-pin, and a man drinking orange juice was stand-
ing reading it. Above the newspaper was pinned an
announcement of a most sorrowfully arousing oration to be
delivered at eight o'clock, European time, by an exalted
member of the rabbinical court, at a memorial service for a
distinguished rabbi who had been killed in a road accident.
There was a sign saying, 'Ice Cream — Family Size — To
Take Away.' And on the marble counter, a picture of a red
water melon, cut in half. Beside it, like a reflection, a real
red water melon, halved. Behind my back I could hear: 'I
met him in the street. He said, "What's this, going about
now without a hat?" So I answered, "Just show me where
in the Bible it says you must keep your head covered."
"Heretic!" he screamed.' In a backyard children were
jeering, 'Run-away-coward-cow,' and a tearful babyish
voice cried, 'I'm not a cow.'

A delicatessen with cuts of cured beef, minced meat,
potato-salad, and borsch in tureens, in the open, sloping
fridge in the shop window. A small sign with an arrow,
pointing to the public baths. A large sign with an arrow,
pointing to the charitable institution of Rabbi Meir the
Miracleworker. A greengrocer's. Crates outside. Spinach
leaves. The aroma of over-ripe bananas with a hint of
vanilla in it. The aroma of ripe melon and guava, like
sweat. A dumpy woman, holding a brown paper bag with
pears in it, and counting her money as though she were
telling slanders. Then suddenly workmen pounding at the
pavement with pneumatic drills. Their muscles jerking, as
though in the throes of seizures. And suddenly they break
off. Men shouldering a load that is visibly dear to them: an
Ark of the Covenant. 'And I'll tell you this: the boundary
line between the tribe of Benjamin and the tribe of Judah

must have run along Jaffa Road,' asserts one first
lieutenant to another first lieutenant, 'that is to say along
King David Street, past Rosh Rehavia and the Bezalel
buildings, Mazkeret Moshe, Mahane Yehuda market, and
Jaffa Road as far as Mei Naphtoah. Romema was the
highest point. The Tenth Roman Legion, "Arteniz", was

114

hist.
memory

חשמלי. משקוף עם עציץ. כקערה תלויה עוברת על גדות. אשד עליה סגולים. על ספה ליד קיר שוכבת אשה. צנצנות של רפואות וכוס עם כפית על מקלט הרדיו לידה. דלת אחת של ארון-הבגדים אינה סגורה היטב והילדה המכינה שיעורים אצל השולחן מפשילה שערה אל מאחרי אונה. על ספסל לפני פתח אחות גדולה מאכילה עולל. מושיב שפתים כנזול. וכבר בית-הכנסת של תימנים במרתף: שתייחפסים, ספסלים, כרים, ישיש מנמנם. פיסת-נייר על שפתו הבקועה. וילד קטן מתחת לגברשת-פח רקועה ומחוררת מחכה בסבלנות אין קץ.

ואני הרהרתי: טול רחוב. הוסף לו קודטוב. האומנם רק מכוח המבט החזון של תוחלת הדברים הסומאים, שאינם מהלכים בגדולות, שואפים לצאת מן הכוח אל הפועל. אני כפרתם. ואני הרהרתי: חיים חנונים. בסך-הכול הר. עם יהודים רחשים. כנמלים. נכנסות ויוצאות. עושות לביתן במעבה-האדמה. אולם כל אחד ואחד יודע: כעיר שחוכרה לה יחדו. בירושלים אני. מה מיוחד. מה נפלא. מה נבחר. הקרוב ביותר אל איזה מרכז. מה גדולה הוכות. כל אחד בלבו את הפלא חש. אולם אני, כשאהיה גדולה, אם ירצה השם ארע להביע את הפלא בכתב. את כל הפלאים. אני מוכרחה. אחרת אין חיי חיים.

ביום הראשון הקדמתי לבוא לבית-הספר.

בצודי באה במבוא המקומר, הרחב. עם טבלת-השיש זכר עולם לנדבת הצדקת מרת אסטלה אסא מנשים באהל תבורך אשר יסדה וכוננה הבית הזה יד נשמת אמה הצדקת מרת שרה אשר נספתה ברעש-האדמה בעיר איזמיר, והנה המורה יחוקאל בסוף המסדרון, בא מן המבוא הצדדי. אך ראני — פנה למסדרון הקטן. ושוב לא נראה עד לצלצול. אולי היה לו ענין כלשהו לענות בו שם.

סוף הלימודים. כל בת הפכה כבר את כסאה על גבי השולחן. הכול הלכו.

המורה. בענין השירים. חסלה לי. לא ידעתי. בבוקר היית. ככה. המום.

המורה יחוקאל פנה להביט בי ושתי. וכאילו מנה עד עשר בלבו.

Seeing me, he veered into a small side corridor, and did not appear till the bell. Perhaps he had something to attend to there.

Lessons were over. Each girl had up-ended her chair on her desk. Everyone had gone.

'Teacher, about the poems. Forgive me, I did not know. This morning you seemed shocked, so to speak.'

Teacher Ezekiel turned to look at me, and stayed silent.

blue ribbon. In the darkness of a corridor gleams the red eye of an electric boiler. An upper beam of a door with a plant pot hanging from it in a cascade of violet-coloured leaves. On a sofa by a wall, a woman is lying, with medicine jars and a glass and spoon on the radio beside her. One door of the wardrobe is not shut properly, and the girl at the table doing her homework is tucking her hair behind her ear. On a bench in front of a doorway a big girl is feeding a baby, who is darting out his lips like a baby bird. And now there is the Yemenite synagogue in a cellar: carpets striped in many colours, benches, cushions, and an old man snoozing, with a scrap of paper sticking to his cracked lip, while under the pierced beaten tin chandelier a small boy is waiting with infinite patience.

And I reflected: pick any street. Add some indefinable quality to it. Is it only by the power of sight — the vision of aspiration in eyeless things, humble things, struggling to

be realised? I shall atone for them. And I reflected: an enchanting life. All in all, a mountain. Swarming with people, coming in and out like ants, making their living in the bowels of the earth. But each one of them knows: Jerusalem, thou that art builded as a city that is compact together — and it is Jerusalem where I am. How singular, how wondrous, how privileged. To be so close to the central pivot of things. What a rare privilege, indeed. Everyone senses the miracle in his heart. But I, please God, when I grow up, will find out how to describe this miracle, all the miracles, in writing. I have to. Otherwise, my life is no life.

On Sunday I set out early for school.

Coming through the wide, vaulted entrance hall, with its marble plaque in everlasting memory of the charity of the virtuous Mistress Estella Assa, blessed shall she be above women in the tents, who laid the foundations of and established this house as a sacred memorial to her righteous mother Mistress Sarah who perished in the earthquake, at Kirkagac, near the town of Izmir, there was my teacher Ezekiel at the other end of the corridor coming through a side door.

epiphany

(27/1)

SUNDAY

Patheon of virtuous women

אמר כשחקו אשר שינן תפקידו :

"השירים. פתחתי לקרוא. קראתי שני דפים בערך. ונרדמתי."

קם ויצא.

אינני סה, אמרתי לעצמי בלכי. אני בדרך הרחוקה המתפתלת שם
 בהרים. גבא כאגם אפור, בצבע עלי זית. סלעים בצד הדרך. נקיקים
 בזוע. עצי זית; רצועות האדמה הרוות למרגלות ההר תלמים צרים.
 בשורות חרושות של קוים מתעגלים. חומות נמוכות של צרורות אבנים.
 אשכולות כבדים של ענבים שחורים צבים בחיק עלי האומרגד הפרושים.
 הנאחזים בתיל. עץ תות. ברושים אפלים. וכבר סתו. האוויר רווי. מבריק.
 לעצמים זוהר כספית. בקו הרקיע שורה של עצי אורן וקנים. פרועים.
 מהם נטויים. נוסם נוגע בשמים. בגאיות מתרבים השדות ההפוכים: אני
 לא אראה את הקמה שתעלה. אני לא אחזור בדרך הזו. לא אוסיף לראות
 עוד את ירושלים. הדרך מהשתלה ועולה. וכבר שמים של אפור עם קרעי
 צעיפים משוספים של אדום ואפור כהה מאוד. כניצבת על מדרגות-נוסעות
 קרבה אני אלי עיר. בסוף הרחוב התחוללה השקיעה. אנשים הלכו לשם.
 אנשים באו משם. כמו באים מתבערה. אני המוסעת לאורך שפתה של
 המדרכה, ידי על לבי, כשפולה. בהדרגה הוארו כל השמים; שפכו על
 הארץ נוגה-חוזר של דם. נוגה אחרית-הימים. שעיה ארוכה נוגה דחוס.
 פצוע וחבול דקרו את נוגה החכליל שורות המחטים של אורות פנסים-
 הרחוב. הסדורים ברווחים שווים. כעכנאי המתפתל של אור. עד אשר
 לא נותרו אלא סוסי העננים, דוהרים על שמים. על פני אופק כתום.
 כבר שני האנשים כעטופים במטליות קשורות. לכסות על העינים שראו.
 סוסי צלמוות סוסי אפילה סוסי ברד סוסי ברול סוסי ערפל. הדרך עברה
 את החורף. יצאה והגיעה אל הגשרים. צהרים. ושלבתיות מתגברות
 ועולות בין גשר לגשו. עם עשן רב ועפיפות של אבק גחלים. ידי על עיני.

horses of the apocalypse

refrain

אקראי, האומנם באקראי, פוור-נפש, האומנם פוור-נפש. שם יושב
 המורה יחזקאל, אוכל את כריכו. חלה משערו דחוי מאו הבוקר לצד
 הלא-ינכון, כמו התחפש לאחר החלוצים הראשונים באמריקה. ובחידוש
 רעננות בלתי-צפויה, צובטת-לב. עצם הלחי היפה, הסנטר, כמו מתחטבים
 מחדש.

KEY ENCOUNTER]4[

By chance, was it, or was it absent-mindedness. Teacher Ezekiel is sitting there eating his sandwich. Since morning, some of his hair has shifted to the wrong side, and he looks as though he's playing one of the early pioneers of the American West. And in this novelty is an unlooked-for freshness, charm. The handsome cheekbones, the chin,

And as if he had counted to ten, replied, like an actor who had rehearsed his part,

'Your poems. I started to read them. I must have read about two pages and then I fell asleep.'

I am not here. I told myself. I am on the distant road that winds up to the hills. A pool of stagnant water, like a grey lake, the colour of olive leaves. Rocks at the roadside. Clefts in a tree trunk. Olive trees. The meagre strips of land at the base of the hill are narrow furrows of ploughed, curving lines. Low fences of heaped-up stones. Heavy clusters of dark grapes swelling in the lap of the outspread, emerald leaves, clinging to the wire. A mulberry tree. Dark cypresses. And it is already autumn. The air is laden, glittering. There is a mercury sheen on every thing. On the skyline there is a row of aged pines, dishevelled, drooping. Their foliage touches the sky. In the valleys the numbers of the turned-over fields increase. I shall not see the standing corn. For I shall not pass this way again. I shall no longer see Jerusalem. The road winds up and up. Now there is a grey sky, with torn strips of red and very dark grey in it. I am carried, as on an escalator, towards a city. At the end of the street the sun was setting. People were hurrying towards it. People were coming away from it. As though they were coming away from a fire. I who am being swept along at the edge of the pavement, have my hands over my breast, like someone who has lost her child. Gradually, the sky grew all lit up, spilling over the earth its blood-like radiance. The radiance of the End of Days. Its thick glow lasted a long time. Only the needling rows of the street lamps, spaced out at neat intervals, like a coiling serpent of light, pierced and wounded the russet glow. Until nothing remained except the cloud stallions, galloping on two legs, across the orange horizon. Now people's faces are draped with knotted cloths to screen their eyes that have been watching. Then there are no more people. Only the stallions of darkness, stallions of the valley of the shadow, stallions of great gloom, stallions of hail. stallions of iron, stallions of mist. The road ran through winter, emerged and reached the bridges. It is noon. And flames are rising and leaping from bridge to bridge with great smoke and swirling of hot ash. My hands are

111

ענין

מישהי באה אליו עם ספרה. הכריזה: "מה לא מבינים." עפרונו. הצביע על סעיף קודם. "זה מבינים? תקראי. אם זה מבינים." הסבלנות. הריחוק אשר פן הנכצר להרוס אליו. מרוש מכול. מציית רק להוראת פלאיות. סתומות. כיצד קמה כי הרוח לאזור כוחותי ולומר לו. מסמיקה ואובדת. לפני עידן-ועידנים: המורה תגיד לספר שלך בשמי שבטעם הבאה יעשה מצלח יותר. והוא העביר ידו במכוכה על העורף הגווו והיך חיוכו הקטן. לפני עידן-ועידנים. כאשר הוא עוד יכול היה לומר. עובר בין הספלים ורואה את הארמון הרם שציירתי בשולי. המחברת: "בסביבה טובה. שלשה חדרים לוכסוס. תנאי-תשלום נוחים."

סיימתי לנער את חרצני השויסים. חזרתי למקומי. מן החלון בא קול הכנות הקטנות מונות: קופצות כחבל. נכנסה בת-שבע לכיתה. החלה מסתורדת עם הכנות. לבי נמס: שירי. קלסתרני הערמונים. המישמש והאפרסק תהיים. בודקים. רצחניים. עתה עלה בדעתי. אף המנהלת דוברת היתה אלי ברחמים גדולים. כאל חולה. והבוקר. עומדת עם המורה יחוקאל. כעברי על פניהם הכיטה כי ובמורה יחוקאל. כי ובמורה יחוקאל. רק מר זבלה עיוור-צבעים. קיפילתי מפיתי. "לא. עץ תולענה איננו עץ עם זולעים." משיב היה שם המורה יחוקאל בנעימת-הקול השווה. "זה עץ זבלהגני. עץ מהגניזו מין עץ אדום. מדוע דווקא עץ תולענה? אינני יודע. הוא סופר. הוא כותב מה שהוא רוצה." ואחרי-כן: "לנו חשוב רק (רעיון).

במסדרון עברתי על פני מר הבדלה הטוב. מר הבדלה שם ידו על (אשי: "עלינו לשלוח. אנו נשלח את השיר. בלי נדר. לעתון 'קול שופר'." זח אל מישהו מעבר לכתפי. אמר בגאון: "כל חדר-המורים מדבר: 'צימה ששון שלנו תהיה משוררת." עתה ראיתי מי הוא שבא מעבר כתפי. המורה יחוקאל היה זה. והמורה יחוקאל לא ענה. עבר והלך. משהניח לי מר הבדלה. מיהרתי:

"המורה. אני רוצה לדבר עמך."

נענע המורה יחוקאל בראשו לאות סרוב. ועודו פוסע. צחק ואמר חזוית ובתנועות-ידיים. שלא כדרכו: "איוה בוקר. אין כמוהו." צחק כמשתעל.

As soon as Mr Havdala let me go, I hurried after him.

She: 'Teacher, I would like to talk to you.'

Teacher Ezekiel shook his head, refusing. He strode on, laughed, and said wildly gesticulating, unusually for him:

He: 'What a morning. Like nothing on earth.'

Someone comes up to him with her book. She tells him: 'Can't get the hang of this.' He takes out his pencil. Points to an earlier passage. 'And this, you get? Read it. See if you get this.' The patience, the impermeable remoteness. A man totally detached, governed only by hidden, unknown summons. (How long ago had I once plucked up courage and said to him, blushing and helpless, 'Teacher, you should tell your barber from me to make a better job of it next time,' and he felt the back of his clipped head awkwardly and gave a little smile. Long, long ago. When he could still say, passing among the desks, and catching sight of the towering palace I had drawn in the margin of my exercise book: 'In an excellent neighbourhood. Comfortable three-roomed flat. Easy terms.'

I finished tumbling out the plum stones. I went back to my seat. Through the window came the counting up voices of the little girls, playing with skipping-ropes. Bathsheba came into the classroom, and began conferring secretly with the other girls. My heart flutters. It's about my poem. The chestnut, apricot and peach faces are assessing, examining, murderously. Now it occurred to me, even the headmistress had been speaking to me with great com-

passion, as though I were ill. And this morning, as she stood there with teacher Ezekiel, as I passed by them, she stared at me and at teacher Ezekiel, and again at me and at teacher Ezekiel. Only Mr Havdala is colour-blind. I folded my napkin. 'No, the wormwood tree is not a tree with worms', teacher Ezekiel was replying in the even-tempered voice. 'It's a kind of bitter herb. Well, then, why precisely wormwood? I don't know. He is a writer. He writes what he feels like.' And he went on, 'We are concerned only with the idea.'

In the corridor I passed dear old Mr Havdala. Mr Havdala put his hand on my head. 'We must, and please God we will, send the poem to the papers, to the Blast of the Ram's Horn,' and talking to someone over my shoulder, he said with pride, 'The whole staff-room agrees. N'ima Sassoon is going to be a poet.' Now I could see who had been coming up behind me. It was teacher Ezekiel. But teacher Ezekiel did not reply and walked on.

flash back

same as beginning

(5)

meta-
poetic

his
approach
totally
diff from
hers!

"מה זה חשוב, המורה" התחננתי, "חראה, כעת, כשצחקת, גיגועות-ידיים, אני לא הכרתי אותך. היית כמו בת-שבע והבנות; כמו ואיש שהראו לו חמונה, נגיד של פסל של ונוס, והוא צחק והראה באצבע — הביטו, ונוס בלי בגדים. גם זה לא חשוב. וסיפרתי לך, מר הכדלה, המנהלת, דיברו טובות על השיר. אף זה לא חשוב. נעים היה לשמוע. אך אני, רק את דעתך רציתי לשמוע. כי הפכם בוא מאורם. אבל אינני שואלת."

"נעימה ששון, ילדה יותר מדי חכמה בשבילי." עתה עצר. כאיש חצוב בגיר, כנציב-מלח, בשפתים לבנות והענן נח סביב פיו, אמר: "החכמה מעלה. אולם רק אחת מן המעלות. ולא מן הראשונות בחשיבות. דבר שני: לא תמיד יסלים לנחש. גם לא את. מתי ומדוע אדם צחק. חוץ מזה, את לחצת עלי שאדבר על משהו. את רואה שאינני יכול. אינני יכול." וכאן התמרד: "ואינני רוצה."

מעונה. מושמלת. כבודי לא נחשב בעיני;

"מדוע?"

"מפני שלא יעשה כן." סיים. קפץ את פיו.

איש קשה. בעדינות יוצאת מן הכלל. איש קשה. גם בגיהנום לא תשרף. "יופי," הוריתי לתמהוני על חדר-המורים, "אתה יכול ללכת. אתה משוחרר."

"אני הולך בכיוון זה." אמר בשקט והראה בכעס על הכיוון ההפוך.

לא זזתי ממקומי. המורה יחוקאל הלך. אולם עמד, סוכב ראשו, ורק בי מבט כמו בחרוק-שיניים והמשיך ללכת.

"המורה" מיהרתי אחריו שוב, "הפכם בוא מאורם חוץ רגבים / ולא ידעו רגבים מה בתוכם. הו, המורה!"

אינני יודעת אם שמע. כי עודי מדברת פנה אלי;

"היום זה בית-הספר. מחר החיים. שמעי וזכרי. מסגרת יש. לא איש

הטוב בעיניו יעשה. נעימה ששון אחת. יחוקאל דה-סילבה אחת. יתאימו

את עצמם לחוקים בבקשה. ככה זה אצלנו. ומרצוננו הטוב." והחיש צעדיו.

"Today, it's school. Tomorrow, life. Listen, and bear this in mind. Limits are set. We are not living in the days when there was no King in Israel, and every man did that which was right in his own eyes. A certain N'ima Sassoon, a certain Ezekiel Da Silva. Will they please stick to the rules. That's how it is here. And that's how we want it.' And he turned away.

She:

'What does it matter, teacher,' I pleaded. 'Look. Just now when you laughed and talked with your hands, I didn't recognise you. You were like Bathsheba and the rest of the girls. You were like a man who is shown a picture of, let's say, a statue of Venus, and he giggles and points and says, "Look, Venus isn't wearing anything." But that doesn't matter, either. And I told you, Mr Havdala and the head-mistress spoke well of the poem. And that doesn't matter, either. It was nice to hear. But I only wanted your opinion, because, "they are tilled by light entering." Still, I'm not asking.'

He:

'N'ima Sassoon. A girl, who is altogether too clever for me.' Now he stopped. Like a man carved out of chalk, like a pillar of salt, with white lips, and the shadow settled round his mouth, he said, 'Cleverness is a real virtue. But it's only one of many. And not one of the most important. And another thing, it isn't always easy to tell, even for you, when or why a man laughs. Besides, you keep pressing me to tell you something. You must see that I can't. I can't,' and here he rebelled, 'and I don't want to.'

Hurt and humiliated, my self-respect means nothing to me.

she

'Why?'

He:

'Because it is not done,' he concluded. He pursed his lips. A hard man. With an extraordinary gentleness. A hard man. Even in hell you would not burn.

she:

'Fine,' I said. To my own astonishment, I pointed to the staff-room. 'You can go. You're free to go.'

'I go this way,' he said quietly, and pointed angrily in the opposite direction.

I did not stir. Teacher Ezekiel walked away. But then he stopped, turned his head, shot me a ferocious look, and walked on.

she

'Teacher,' I hurried after him, again, "'They are tilled by light entering the turf/And the turf does not know what's within.'" Oh, teacher.'

I do not know if he heard. Because while I was still speaking, he turned to me:

זה רחם כי לבי. הו. אמרתי בלבי. אם יביא לי את המחברת. אניד:
 "אתה רואה את סח'האספה הוא מנגד. ורוק אותה לשם". הו. הלוואי ולא
 הייתי כותבת את השירים. אמרתי בלבי ובעד דמעותי לעצור לא יכולתי.
 שם של הצגת תאטרון. פעם על לוח-מודעות. עלה בזכרון: אילוף הסוררה.
 ואלבום-תקליטים בחלון-ראווה. מצויר שוט מעוטר שושנים. שושנים. לפתע
 אחזתני החרדה שבהשגה עתאומית — כאילו נתלשתי בציצת-ראשי והונפתי
 אל מישור אחר — וכבר הכוני על עיני פולסאות של (אור) זה נאמר.
 הסוד ההופך חלש לגבור. הו ידעתי. כל הומן. תמיד ידעתי. וכיצד לא
 ידעתי שאני יודעת.

4: ח 4 יען ה' את איוב מן הסערה — — — אימה היית ביסדי-ארץ
 8: ח 8 הגד — — — מי-שם ממדיה כי תדע — — — ויטך בדלתים ים
 10: ח 10 בניחו — — — ענן לבשו וערפל חתלתו. ואשבר עליו חקי ואשים בריח
 דלתים. ואמר: ער-פה תכוא — — — ופה ישית בגאון גליך — — —
 19: ח 19 אי-זה הדרך ישפן-אור וחשך אי-זה מקומו — — — ומרצוננו הטוב. עם
 כהלת ההמראה. כדי ארגיעה. האור אשר החל מפציע פעם. רך כאור
 הלבנה הכרה. מתחוקת ועולה. גבר עד לסמאון.

באמצע הדרך עמד המורה יחזקאל מלכת. סב על עקבו. חזר אלי.
 מה החוטים אשר ירקידונו כל העת: הלך. מיהרתי. הלך. עצר. הלך.
 לא זותי. מיהרתי. עצר. הלך. עמדתי. הולך. סב על צירו. חזר. מה החליל
 המרקידונו. עתה עמד ולא ידע מה לומר. אף אני לא ידעתי מה לומר.
 מחיתי עיני באגרופי. הסתכל המורה יחזקאל בשמלתי החדשה: 'רוית.
 נעימה ששון. רוית.' הפטיר לבסוף בקול עלוב. פונה לעבר חדר-המורים.
 ופניו לא היו לו עוד. עמדתי וראיתי: נכנס. הסב אל השולחן הגדול
 המכוסה במפת-קטיפה. יושב לבדו. במרוחק. מתחת לציר-השמן בקיר. העץ
 הנחמד-למראה אשר המגילה 'עץ חיים' היא למחזיקים בה' מצוירת כסרט
 מתחת לשרטיו. מישהו מספר היה מה. מישהו אמר 'אספרה ברה'. הספרים
 נעולים בארון המרוטת מעשה-חושב: 'חובות הלבכות'. 'ספר העיקרים'.

Now it is he who is vanquished

Teacher Ezekiel looked at my new frock. 'You have got thinner N'ima Sassoon, you've lost weight,' he finally let out in a wretched voice, making for the staff-room, crestfallen. I stood where I was, and saw him go in and sit down at the big table covered with a velvet cloth. He sat alone, apart, underneath the oil-painted mural, which showed the biblical tree that was pleasant to the sight with a scroll saying 'It is a tree of life for them who put their trust in it' drawn like a curling ribbon below its roots. Someone

Oh, my heart seethed within me. Oh, I told myself, I should bring me my exercise book I would tell him, 'Do you see that dustbin over there — fling it in there.' Oh, I wish I had never written the poems, I told myself, and I couldn't hold back my sobs. The title of a play I had once seen advertised on a hoarding came back to me, *The Taming of the Shrew*. And the sleeve of a record album in a shop window, a picture of a whip decked with roses. Then, all at once, I was in alarm at a sudden recognition, as though plucked up by my hair and lifted on to another plane, my eyes struck by flashes of light. It has been spoken. The secret that makes the faint-hearted heroic. I already knew it. I have always known it. How could I not have known I knew it.

epiphany

'And the Lord answered Job from the whirlwind . . . where wast thou when I laid the foundations of the earth? declare, if thou hast understanding. Who hath laid the measures thereof, if thou knowest . . . for who shut up the sea with doors, when it brake forth . . . the cloud the garment thereof, and thick darkness a swaddlingband for it. And brake up for it my decreed place, and set up bars and doors. And said, Hitherto shalt thou come, but no further: and here shall thy proud waves be stayed . . . Where is the way where light dwelleth? and as for darkness, where is the place thereof. . . That's how it is here. And that's how we want it.' With the terror of soaring, which for an instant was touch and go, the light that had once begun to break forth like the innocent moon, waxing and rising, now became a blinding glare.

111

Halfway along teacher Ezekiel stopped in his tracks. Swung round. Came back towards me.

What are the strings that keep tugging at us. He walked. I hurried towards him. He walked. Stopped. Walked. I did not stir. Hurried towards him. He stopped.

He walked again. I stood still. He walked, then spun round again. Started coming back. What is the flute we dance to? Now he was standing still, not knowing what to say. Nor did I know what to say. I rubbed my eyes with my fist.

117

Tudor - Uzi! Hold it!

סומת ברכים עליונים: ההגעת בשלום הביתה. המורה יחוקאל. הגיע לך
 שתשבור רגל בדרך. המורה יחוקאל. וסרוגין הצכעונוין של הרמזורים. אף
 בירפתי כלי-הרכב החולפים (אורות) כאבני-יקר ססגוניות. אי-טבעיות: כיצד
 תיתכן בתוך המים תנועה נחפזת כה. רק אני. כובד הים השקוף מועקה על
 לבי, מחנק בגרוני: "עייפה. נעימה ששון?" אמר לי פעם. "שגיאות רבות
 כליך בשאלת חשבון אחת?" "יולי. על שם יוליוס קיסר." — כל המפורשות
 שבעולם היו בקולו הרצון הנפלא. במבטו. עם ההפצרה והתחינה. חוכר-
 התקווה. אשר אף הוא ברית. אפילו היא. טוב לא ידעתי אם היא קיימת.
 עתה כבר ביקשתי רק זאת לדעת.

נשים נהגו במכוניות פרטיות. לסתות יפות להן. צוואר נטוי. כולן חיוג
 קשה. אנוכיי ובלוטש. מכונית גדולה של שגרירות עם נהג במדים עברה.
 מובל בה רק ילד יחיד. והאורות בככר. במעלה רחוב בני-יהודה. בהמשך
 רחוב יפו. נוסח מטרופולין וכרכי הים אשר לא היו ולא נבראו. מבהיקים
 בשעת בין-השמשות שבעתים, כחשמלי וזהר. לפידים וכידודים של אדום ור
 של חדווה של מדוחי גילולים הצלחה וממון. מותכים לנהר אדום. וכחום עו
 של גפרית ועפרות וזה. ירוק עו. לבנת ספירים כעין הקרח הנורא. כחול
 וכחול-סגול אפל. המשיכו לספר על עוונ העולמות האדומים. הירוקים.
 הכחולים. אשר אין אלא למצוא אליהם את השביל. ואולי הכול לא ברצינות.
 רק להבליט את חיי-השעה הקצרים של הערב הפניני התם לגווע. הוא
 כעלה נוגה. עם עורקי צבעים בקווים דקים. ראשון לשלכת. הצונח כפרפר
 שעה ארוכה. הערב אשר מאז ועד עולם לא יהיה דוגמתו למעלת הנון.
 הצחות. לתמצית הענות. ומעגל הקסמים: עשיתי מעשה. הנכונות למת.
 המתת שלא רצו בה. מדוע אינו מוכיחני אף פעם על כשובתי. אולי, אינו
 מוצא עדיין את המלים. אולי, המעצור הטבעי: מי אתה. מה אתה.
 לתת פה הוראות לאחרים. אולי, חוסר-האומץ: התקווה שהכול יסתדר
 מאליה. אולי אין לו לב לעשות לי כזאת. אולי חושב על עצמו וחושש
 להפסידני. אולם בלבי ידעתי: אף אחת מכל אלו. רק זאת: יש אנשים.

בלי שיתכונו. והם אבוקה להראות את הדרך.

what to do. Perhaps he lacks the nerve, hopes it will all
 sort itself out. Perhaps he hasn't the heart to do this to me.
 Perhaps he is thinking of himself, and is afraid to lose me.
 But in my heart I knew it was none of these things. It was
 simply this: there are those who, without meaning to be,
are torches to show others the way.

Mundane
 street
 scene
 ↓
 swadeh
 of explosion
 color

soldiers. Through this hour made his by the poet Leber-
sohn the neon-signs fire their cheerful flashes of light. fire
 Have you managed to get home all right, teacher Ezekiel?
 You deserved to break a leg on the way, teacher Ezekiel.
 And there are the alternating hues of the traffic lights.
 Even on the flanks of passing vehicles there are multi-
 coloured lights gleaming like precious stones. It's uncanny,

how such brisk movement is possible underwater. Only I,
with the weight of that transparent sea in my breast, am
choking. 'Are you tired, N'ima Sassoon?' he once said to
 me. 'So many mistakes in one maths problem.' 'July. Called
 after Julius Caesar.' There was all the explicitness in the
 world, in his wonderful, broken voice, and in his look.
 Together with the pleading, the hopelessness. Which is
 also a token. But I no longer knew if even that still existed.
 Now, that was all I asked to know.

Women were driving their cars, women who had beau-
 tiful jaws, arched necks. They all had a hard kind of
 charm, selfish and sharply whetted. A big embassy car,
 driven by a uniformed chauffeur, went past, with only a
 child in it. And the lights in the square, up Ben Yehuda
 Street, and along Jaffa Road, like those of great cities and
 seaports that never yet existed, shining seven times more
brightly in this twilight hour, in electric splendour, an
alien scarlet of wanton jubilation and thriving prosperity
smelted into a red river, in untempered orange of sulphur
and gold ore, in untempered green, in pellucid sapphire
which shone like the terrible ice, in blue and in deep
purple, constantly proclaimed the power of red, green and
blue worlds, to which one need only find the path. // And
 perhaps none of it is serious. Perhaps it is just meant to
 enhance the brief life-span of the pearly evening. It is, the
 evening, like a transparent leaf, etched with thin tracings
 of coloured veins, the first to fall in the autumn, flitting
 about like a butterfly a long while. An evening which will
never be matched in clarity or purity. Or in its quintes-
 sential anguish. And there is this vicious circle: I per-
formed an act, offered a gift. And the gift was declined.
 Why does he never reprove me for my impertinence?
 Perhaps he has not yet found the words. Perhaps there is
 some natural reticence: after all, who is one to tell others

118

תיקון מיוחד הנפש, 'כחינת עולם'. היש קורא בם. יושב לבדו. משחק
היה המורה יחוקאל מבלי-דעת במאסרת-החרסינה המרובעת הגדולה. זו
שהסמל והכתובת 'מלון פאלאס' טבועים בה בכחול, יושב כמי שהמהלומה
ניחתה סוף כל סוף על קדקדו. בשערו הדחוי לצד הלא-נכון היה עתה מעין
שמץ של התקלסות. כא אלפנדרי והביא גם לו ספל קפה תורכי. ישן בין
הערים. ער בין הישנים. הניע המורה יחוקאל בשפתיו לעברו של אלפנדרי
מבלי להביט. מקרב אליו את הספלון. אולם ידו לא הניחה למאסרה, לא
חדלה. אל-נא. מורי היקר. אל-נא. גדול כל נד התלוי ועומד לפני ההתרח-
שות. כל התרחשות. הנה תלוי ועומד. הנה נטל לכאן או לכאן. כיצד
נמל. רגע של לידה. מה נולד. ואם יהיו כל השמים יריעות וכל העולם
לכלריו וכל היערות קולמוסין אינם יכולים לכתוב מה שלמדתי מרבותי.
"אלברט" קראה המנהלת למורה אלברט. אך פנתה להסתכל בולת. מיהרת
להסתלק שלא תראני. ועדין החליל מרקיד. הנפש יוצאת להבין פשר
המנגינה. חחי באסר. מתגי בשפתך. ועדין הנפש נידונה להיות יוצאת.

off. of the
beginning!

- 5 -

ת המחברת לא החזיר לי. אינני יודעת מה עלה בגורלה. אולי שרף
אותה.

קניתי מחברת חדשה.

בערב. מקרבת אני כסא אל שולחן-הברזל במרפסת. ירח יקר הולך.
ירושלים נמה. רק בי יצורי-הפאים מרקדים. עפים יחוגו, יעוגו — תמונה
חיה אחר תמונה חיה קמה. מתחלפת — באין קול. רק תנועה ומחוחה.
על נפשם יבקשו: את הלחץ. הסטוריים וההילה הנוגהת. נשמת-אפו של
הרגע החי. השותת, להציל. לפליטה. למשמרת. בטרם יסוג הכול. נשמת
מן האוויר המואר אל אוור הצל.

למדנו. כנור היה תלוי למעלה ממיטתו של דוד. כיוון שהגיע חצות-
לילה רוח צפונית מנשבת ומנגן מאליו. והיה עומד דוד ועוסק בתורה עד
שיעלה עמוד השחר. ואילו אני, בעט כושל. כותבת ומועדת. כותבת ומוחקת:
"מורנו. מר הכדלה. אמר בין השאר..."

We have learned, over the bed of King David a lyre hung, and when midnight came the north wind blew and caused it to play by itself. And King David rose and immersed himself in the study of the Law till the morning star appeared in the sky.

But I, with a faltering pen, scribble down and stumble and start again.

'Our teacher, Mr Havdala, said among other things ...'

118

The books are locked up in a bookcase delicately wrought with iron: *The Duties of Hearts*, *The Book of Principles*, *The Correction of the Soul*, *Examination of the Universe*. Does anyone read them? Sitting on his own, teacher Ezekiel was toying aimlessly with the large, square, china ashtray, the one with the crest and inscription of the 'Palace Hotel' stamped on it in blue. He sat like someone on whose head the blow has finally fallen. His hair shifted to the wrong side now had a touch of mockery in it. Alfandary came in, bringing him a demi-tasse of Turkish coffee. Asleep among those who were awake, awake among those who were asleep, teacher Ezekiel worked his lips in Alfandary's direction, and without looking drew the demi-tasse towards him. But his hand did not let go of the ashtray, did not stop. Oh, don't dear teacher, please don't. There is an enormous wall of water suspended before the event, any event. Now suspended, now falling, this way or that. Which way has it fallen? A moment of birth. What has been born? And if all the sky were parchment, the whole world scribes, and all the forests quills, they could

not write down all I have learned from my teachers. 'Albert,' called the headmistress to teacher Albert, though she turned to look at the door. I quickly slipped away to avoid being seen. And the flute is still blowing. The spirit strives to follow, comprehend, the melody. My ring is in your nose, the bit is between your teeth, and still the spirit can only yearn.

]s[

He never gave back my exercise book. I do not know what became of it. Perhaps he burned it.

I bought a new one.

In the evening I draw a chair up to the iron table on the verandah. A most precious moon is travelling across the sky. Jerusalem slumbers. In me alone phantoms perform. Flying, they reel and wheel: image after image rises, and alters without sound, only with movement and gesture. They plead for their lives, for the stress, the dazzle, the glowing halo, the breath of life of the living, bleeding moment. To rescue it. To redeem it. In safe-keeping. Before everything vanishes, departs from the region of

120